

Muhayyer Makamı Seyri

İstanbul Belediyesi Konservatuvarı (Darül-Elhan) Türk Musikisi Talebe Cemiyeti

Ahmet Şefik Gürmeriç

Usûlü : S o f y a n

[1904 - 1967]

Muhayyer Makamı

Hüseyni makamının inici şekline, Muhayyer adı verilir. Hüseyni makamının aksine bu makamda seyir Tiz Durak civarından başlar.

a) Durağı: Dügâh perdesidir.

b) Seyri: İnicidir.

c) Dizisi: Yerinde Hüseyni beşlisine Hüseyni'de Uşşak dörtlüsünün eklenmesinden meydana gelmiştir. Hüseyni makamı dizisinin aynıdır.

Muhayyer makamı inici diziye sahip olduğundan, alt taraftan hiç genişleme yapmaz. Daima tiz perdelere dolaşmayı sever. Sonra Hüseyni makamı seslerinde gezinerek Dügâh perdesinde karar verir.

d) Güçlüsü: Hemen bütün inici makamların birinci mertebeye güçlüsü –bazı istisnalar hâric- tiz duraklarıdır. Muhayyer makamının birinci mertebeye güçlüsü de Muhayyer perdesidir. Nağmeler tiz Hüseyni perdesinden inip de Muhayyer'de yarım karar yapılırsa, çeşni Hüseyni'dir. Tiz Nevâ'dan inip yine Muhayyer'de yarım karar yaparsa Uşşak'lıdır.

İkinci mertebeye güçlü ana dizinin ek yerindeki Hüseyni perdesidir. Bunun üzerindeki çeşni, Uşşak çeşnisidir, fakat Tiz Segâh yerine Tiz Büselik kullanılarak inip Hüseyni perdesinde kalınırsa, buna Hüseyni'de Hüseyni denir.

e) Asma Karar Perdeleri: En önemli asma karar perdesi Nevâ perdesidir ki, üzerinde Rast çeşnili asma karar yapılabilir. Nevâ perdesindeki bu asma karar Tâhir makamına küçük bir geçkidir. Ayrıca Çargâh ve Segâh perdeleri de Hüseyni makamında olduğu gibi, asma karar perdesi olarak kullanılır. Yâni Çargâh'da Çargâh'lı ve nâdiren Pençgâh'lı asma kararlar yapılabilir. Segâh'da Segâh, Ferahnâk veya Eksik Ferahnâk beşlisiyle, yâhut Segâh üçlüsü ile asma karar yapılır.

f) Donanımı: Hüseyni makamında olduğu gibi, si için koma bemolü fa için bakiye diyezi donanımına yazılır.

g) Perdelerin T.M.deki isimleri: Pestten tize doğru: Dügâh, Segâh, Çargâh, Nevâ, Hüseyni, Eviç, Gerdâniye, Muhayyer'dir.

Genişlemiş kısımda: Tiz Segâh, Tiz Çargâh, Tiz Nevâ, Tiz Hüseyni'dir.

h) Yeden'i: 2. çizgideki sol Rast perdesidir.

ı) Genişlemesi: Durak üzerinde bulunan Hüseyni beşlisi simetrik olarak tiz durağın üst tarafına göçürülür ki, başat (c) maddesinde inceledik.

Seyri:

Tiz durak Muhayyer perdesi civârından seyre başlanır. Muhayyer perdesi üzerindeki tiz bölgede gezinildikten sonra, Muhayyer perdesinde yarım karar yapılır. Daha sonra, ikinci mertebeye güçlü olan Hüseyni perdesindeki asma kararı gösterilir. Bu arada, gerekli yerlerde gerekli asma kararlar da yapılır. Nihâyet karışık gezinerek Dügâh perdesinde Hüseyni dizisiyle tam karar yapılır.

Not: Bu makamın icrâsından sonra yerinde Büselik dizi veya beşlisi ile karar verilirse Muhayyer Büselik, yerinde Kürdi ile karar verilirse Muhayyer Kürdi makamları meydana gelir.

S o f y a n Usûlü

*) Dört zamanlıdır.

*) İki tane iki (2 + 2 = 4) zamanın veya iki Nîm Sofyân'ın birleşmesinden meydana gelmiştir.

*) 4/8'lik ve 4/4'lük iki mertebesi varsa da, 4/4'lük ikinci mertebeye daha çok kullanılmıştır.

*) Pışrevlerde, İlâhîlerde, şarkılarda, türkülerde, oyun havalarında, kısaca özel usûl mecburiyeti olmayan hemen her formada kullanılmıştır

Sofyan D a r b Usûlü

1 . Darb :

(Dü-Üm) / [2 Zamanlı ve Kuvvetli]

2 . Darb :

(Te) / [1 Zamanlı ve Yarı Kuvvetli]

3 . Darb :

(Ke) / [1 Zamanlı ve Zayıf]